

Dr. Kolláth György

Neoprimitív címmel közölt (túl) szigorú írást a lap 2003. november 11-i száma. Néhány dologgal a cikkből – még inkább az esettel kapcsolatos hisztérikus, félrevezető vitából – nem értek egyet, ezért megfontolásra ajánlanék pár jogelvet és következtetést. Szégyenletes az, hogy egy testvérpárt 15 hónapig ártatlanul előzetes letartóztatásban ültettek. Még inkább az, hogy/ha/felmentésük után nem fizették ki nekik - sűrű

bocsánatkérés közepette - a kért, nem túl magas összeget. Hiába szól így az alkotmány 55. § (3) bekezdése: „Az, aki törvénytelen letartóztatás vagy fogvatartás áldozata /sic!/ volt, kártérítésre jogosult”. A gyakorlatban az állam nem (mindig) viselkedik úriember módjára, kibúvókat keres. Ezen gyorsan lehetne, kellene is változtatni: ha másként nem, a nemzetközi jogvédő gyakorlatból ezt az állami kárfelelősséget – saját kárunkon? - megtanuljuk.

A felmentő ítéletet követő kártérítési perben a Szegedi Városi Bíróság – szerintem – jogilag korrekt első fokú ítéletet hozott, némiképpen bizarr indokolással. Utóbbiban szerepelt a kártérítés mérlegelt tényezőjeként az „átlagosnál primitívebb személyiségre” utaló kitétel. Nem tisztem eldönteni: a Gán testvérek miféle emberek, és azt sem tudhatom: életük korábbi szakasza hogyan folyt, s az igazságtalan bűnügy azt miként forgatta fel. A mód és a mérték megítélése bírósági kompetencia. De azt tudom, hogy mindebből diszkriminációs főlháborodással színezett népítéletet kihozni, a bíró(ság) rasszista megbélyegzését, majd megvetését terjeszteni semmi esetre sem helyénvaló. Az, hogy újságírók ejtenek részrehajlóan krokodil-könnyeket, lassan megszokottá válik. Ám az, hogy jogászok hirdetnek jogi képtelenséget és hirdetnek téves szentenciát: nem hagyható szó nélkül. Számomra a „szegedi gondolatot” emlegető szélsőség éppúgy elfogadhatatlan, mint a másik oldal fundamentalizmusa.

Messziről és kívülről nézve a szegedi bírójogilag nem hibázott, politizálni, pedig nem dolga, sőt az számára tilos is. Szó nincs arról, hogy ne tudott volna az alkotmányról, hiszen éppen annak alapján döntött. /Az alkotmányban a „kártérítés” kifejezése szerepel, nem pedig a nála némiképpen enyhébb, jogszerű károkozáshoz fűződő kártalanítás./ Fontosabb ennél, hogy a bíró kizárólag a kereseti kérelem határain belül dönt, döntése során objektív és szubjektív tényezőket mérlegel, ennek során bizonyítást vesz fel, annak során támaszkodik okiratokra, szakvéleményre, a felek érveire, mindezt szabadon mérlegeli és lelkiismerete szerint, meggyőződéssel összerakja, eldönti. Ez történt itt. A polgári pert megelőző büntetőper iratai evidensen, közokirati erővel figyelembe vehetők, köztük a szakértői vélemény is. Arra a felek észrevételt tehettek (volna), tehát a primitivitás már a kártérítési ítélet előtt támadható lett volna. Maga a bíró is eltérhet a szakvéleménytől, de ezt megindokolni tartozik.

Egy higgadt ember – ott, akkor vagy azóta most - azt feszegetné, hogy a büntetőjogi felelősséget elemző személyiségjegye hogy megy át a polgári jogi igény megalapozottságát fékező tényezővé, azaz az ottani egyszerűség, tompultság egyenes összefüggésben van-e a mostani juss redukált mértékével? Vagy igen, vagy nem, de elvitatni ennek bírói jogát számárság. A kártérítés célja, eszménye az eredeti állapot helyreállítása. A károsultat olyan helyzetbe kell(ene) hozni, mintha vele a rémtett meg se történt volna. Vissza a startvonalra! – az pedig minden embernél más és más. Nyilvánvalóan eltérőek lesznek így a reparációt célzó, szolgáló bírósági döntések is. Ez nálunk a kétszer kettő igazsága, még ha ügyvédnek, ombudsmannak el is kell magyarázni. Meggyőződésem, tudják ők is, csak ma Magyarországon kurrens divat a sérelmi politizálás, a nyomásgyakorlás, hogy kollektíve szégyelljük magunkat vélt vagy valódi kisebbségi bajokért. Növekvő paradoxon itthon: ha a híradó romák összetűzéséről számol be, a roma-jelző meg sem említhető, ezzel szemben ha valahol roma embert ért utol a törvény, sokan rögtön alkotmányértésre, diszkriminációra, rasszizmusra hivatkoznak.

Cím
Szegedi gondolat?

Dátum
2003.11.27.

Dr. Kolláth György

Az Alkotmánybíróság csakugyan korlátozhatatlan, un. abszolút jogként értékeli az ember élethez és méltósághoz való jogát. Méltósága annak van, aki él, e két dolog tehát összefügg. Tény, hogy minden ember illetően joga azonos. De az már méretes csúsztatás, hogy akkor pedig minden, megsértett „méltóság” reparációja forintra-fillérre ugyanaz. Az idegenbe elhurcoltak, megöltek után járó, törvényben foglalt térítés azonos összegű, mert minden elvesztett élet egyenértékű. Ad absurdum lehetne törvénybe iktatni egy olyan azonos összeget, amit minden törvénytelenül bezárt, élő ember megkap. Ma ilyen norma nincsen, és nem is volna jó, ha lenne. Prokrasztész ágya nem lehet korrekt mérce.

A szegedi ügyben szereplő kártérítés mérlegelése nem térhetett ki annak egyediesített vizsgálata elől, hogy kik voltak eredetileg, majd mivé váltak a megalázó procedúra alatt, után a károsultak? Mi lehet az az összeg, ami alkalmas arra, hogy életük elnehezülése visszafordítható, újrakezdésük anyagilag megalapozható legyen. Nem baj, hanem rendes módszer visszafelé számolni, vagyis korábbi életnívót, szükségleteket, munkát, hobbit, helyi elismertséget, jóhírnevet stb. elemezni, majd ezekből kikalkulálni: mennyivel lehet ezek visszaállítását finanszírozni, szó szerint jóvátenni. Még az is lehet, hogy ezek beható mérlegelése más és más összeget eredményez egyik vagy másik Gán testvér esetében, hát még vadidegenek között. Bundás demagógia ezek tagadása, vagy rasszista ráolvasással való kiváltása. Ne feledjük, mi áll egy ítélet tetején: A Magyar Köztársaság nevében!

Még csak a primitívségről dióhéjban. Magam is bizarrnak vélem ezt a szót. Felfogható ez köznapi, pejoratív értelemben (vessünk csak egy pillantást a közútjainkra). Lehet sznob szinonimája az egyszerű, igénytelen, 500 szóval meglevő embernek. És lehet – mint próbálták az ominózus perben – a kín elviselésének, az érzékenység, a tűrőképesség fokmérőjének is a jelzője. Talán rosszul ítélték meg, de nem roma-ellenességből, és nem is ártó szándékkal. Aki pedig a bíró fegyelmi-etikai felelősségre vonását, alkalmatlanságát, elmozdítását ajánlja, semmit sem tud az igazságszolgáltatás függetlenségéről, melybe – sajnos – néhány hiba, tévedés is belefér. Lényege viszont az elmozdíthatatlanság, itt nincs grund-szabály: 3 korner egy tizenegyes. Utóbbi én előbb a politika csuklóból ítélkező aktorain próbálnám ki.